Ennetähtaegse vabastamise regulatsiooni ja praktika analüüs

Kätlin-Chris Kruusmaa, Jako Salla

Sisukord

1. Ennetähtaegse vabastamise süsteem
2. 2007. a. muudatuste mõju

Eesmärk

Hinnata, kas ennetähtaegselt vabastamise süsteem toimib Eestis eesmärgipäraselt ning kas 01.01.2007 jõustunud vangistusseaduse muudatused tingimisi enne tähtaega vabastamise süsteemis on andnud soovitud tulemusi.

Järeldused

- Kinnipeetavate enne tähtaega vabastamine on Euroopa riikides väga levinud meede nii vangide arvu piiramiseks kui ka vanglast vabanenute taasühiskonnastamises ja vangistuse negatiivsete mõjude vältimiseks. Eesti regulatsiooni iseloomulikud jooned võrreldes teiste riikidega:
  - Diskretsioonil põhineb vabastamine vs automaatne vabastamine.
  - Vabastamine on kohtuvõimu ülesanne vs vabastamine on täitevvõimu ülesanne.
  - Kõik vabastatud alluvad käitumiskontrollile vs käitumiskontrolli määramine on vajaduspõhine.
- Vabastamisel pole alaealiste tarvis eritingimusi vs eritingimused alaealistele on olemas.
- 01.01.2007 jõustunud VangS muudatused ei ole oma eesmärki täitnud;
  - Enne tähtaega vabastatute osakaal kõigist vabastatutest on langenud madalamaks kui enne seaduse muudatust, kinnipeetavate ning kriminaalhooldusaluste suhe ei ole muutunud.
  - Seaduse muudatuse eelduseks oli muuhulgas, et enne seaduse muudatust oli vangla otsustus väär, kuid lõpptulemusena saab öelda, et vangla (varasemalt) ning kohus (praegu) on vabastamisel samavõrd ettevaatlikud.
- Kehtiv ennetähtaegse vabastamise süsteem, kus ennetähtaegselt vabanenute osakaal on vaid viiendik vabanenutest, ei toeta retsidiivsuse vähendamise eesmärki. Kinnipeetavate varasem vabastamine ja sellega kaasnev sujuvam taasühiskonnastamine koos kriminaalhoolduse toega võimaldavad ennetada enam uute kuritegude toimepanemist.

Kriminaalpoliitika **analüüs**

Nr 1/2013

www.just.ee/uuringud

Justiitsministeerium

Ettepanekud

1. Jätkata ennetähtaegse vabastamise puhul senise süsteemiga, luues süsteemi paindlikumaks ning tuues sisse erandeid.
2. Kaaluda prokuratuuri osalemise vajalikkust ennetähtaegse vabastamise otsustamise protsessis lähtuvalt halduskoormusest ning riikliku süüdistuse funktsioonidest.
3. Tagada alaealistele ennetähtaegse vabastamise eritingimused, mille kohaselt saab alaealist esiteks tingimisi enne tähteaga vabastada, kui ta on tegelikult ära kandnud 1/3 mõistetud vangistusest (vabaneda on võimalik ilma elektroonilise järelevalveta). Teiseks, kui alaealine on kandnud ära ½ mõistetud karistusajast, vabastada ta automaatselt kriminaalhooldusele KarS § 76 alusel.
4. KarS § 76 lg 1 p-s 2 vähendada miinimumvangistust, millega on süüdimõistetul võimalik tingimus enne tähtaega vabaneda 6-lt kuult neljale kuule.
5. Täpsustada KarS 76 lg-t 4 järgmiselt: vanglast vabanenu katseaeg on tema ärakandmata karistuse pikkune, kuid mitte lühem kui kuus kuud. Käitumiskontrolli kestvust peab saama kriminaalhooldaja ettekande alusel lühendada ning pikendada.
6. Muuta KarS 76 lg 5 põhimõtted sarnaseks KarS § 74 lg 4 sätestatuga. Muudatus võimaldab vanglast tingimisi enne tähtaega vabastatud kriminaalhooldusaluse kontrollnõuete rikkumise suhtes kasutada ka mõjutuvahendeid ja kontrollimehhanisme.
7. Reguleerida hoiatuse tegemise võimalus käitumiskontrolli tingimuste rikkumise puhul. Enne erakorralise ettekande esitamist võimalik teha kaks hoiatust, kolmanda rikkumise puhul esitada kohtule erakorraline ettekanne.

1. Ennetähtaegse vabastamise süsteemi kujunemine Eestis[1]

Euroopas eristatakse kolme ennetähtaegse vabastamise süsteemi: diskretsiooni otsusel vabastamine, automaatne vabastamine ning nn. segasüsteem automaatsest ja diskretsiooni otsusest vabastamisest. Nende süsteemid peamine erisus seisneb selles, kuivõrd sisuliselt kaalutakse ennetähtaegset vabastamist. Ühes äärmuses on riigid, mis teatud formaalsete tingimuste täitmisel vabastavad inimese vanglast, teises aga riigid, mis kaaluvad iga inimese vabastamist väga põhjalikult ning sisuliselt. Eestis on seni kasutatud diskretsioonil põhinevat süsteemi.

Kinnipeetavate ennetähtaegne vabastamine vanglast pole Eestis uus nähtus, selline võimalus oli juba ka esimese Eesti vabariigi ajal. 1929. aasta kriminaalseaduses lubati vangla nõukogul enne tähtaegset vabastamist kaaluda siis, kui pool tähtaegsest vangistusest oli kantud ning katseajaks määrati kandmata jäänud karistusaeg. Ennetähtaegse vabastamise tingimused olid hea ülalpidamine vangistuses ning tõenäosus, et isik ei pane peale vabanemist toime uusi kuritegusid.

Eesti NSV kriminaalkoodeks lubas isiku vabastada ennetähtaegselt karistuse kandmisest või karistuse ärakandmata osa asendada liigilt kergema karistusega. Vabastamise otsustamisel arvestati kinnipeetava isikut, kuriteo iseloomu, süüdimõistetu osavõtu astet kuriteos, tervislikku seisundit, haridust ja tehtava töö iseloomu, samuti seda, kas isik karistuse kandmise ajal oli hüvitanud kuriteoga tekitatud kahju. Kohus võis süüdimõistetu ennetähtaegselt vabastada, kui ta oli sõltuvalt kuriteo raskusest ära kandnud vähemalt 1/2 või 2/3 mõistetud karistusajast. Katseaja pikkus vastas vabastamise hetkel kanda jäänud karistuse pikkusele.

1992. aastal vastu võetud kriminaalkoodeksi ennetähtaegse vabastamise tingimused vastasid suurel määral ENSV ajal kehtinuile, vabastamise puhul oli peamiseks tingimuseks eeskujulik käitumine karistuse kandmise ajal. Samas tulenesid kriminaalkoodeksist erisätted alaealiste ennetähtaegse vabastamise tingimuste kohta. Vabastamisel võidi kinnipeetavale määrata ka kohustusi (enda perioodiline registreerimine politseis, alkoholismiravi jms), mille rikkumisel võis kohus politsei taotlusel inimese vanglasse tagasi saata. Samas oli suur osa süüdimõistetutest katseajal ilma kontrollita.

Olulisemad muudatused seoses ennetähtaegse vabastamise süsteemiga tekkisid 1998. aastal seoses kriminaalhooldussüsteemi loomisega ning karistusseadustiku jõustumisega 2002. aastal. Neist kõige olulisem oli käitumiskontrolli rakendamine kõikidele vabastatutele varasema katseaja asemel. See tähendab, et ühelt poolt loodi võimalus läbi sotsiaaltöö vanglast vabanenutel paremini eluga vabaduses kohaneda, kuid teiselt poolt tähendas see ka erinevate kontrollnõuete määramist kõigile vabanenutele, mille rikkumise korral võis isiku ka kohtu nõusolekul vanglasse tagasi saata.

Ennetähtaegse vabastamise regulatsiooni muudeti oluliselt ka 2007. aastal[2] eesmärgiga vähendada kinnipeetavate arvu vanglates ning sellega omakorda tagada nendele kinnipeetavatele, keda ei ole võimalik tingimisi enne tähtaega vabastada, paremad kinnipidamistingimused. Muudatused said meedias laialdast kajastamist, avaldati ka arvamust, et muudatus, mis toob kaasa vangide kiirema vabastamise, on ohuks elanike turvalisusele ning võib kasvatada kuritegevust. Ohud, mida seoses muudatusega kardeti, ei realiseerunud: kuritegevus ei kasvanud ning ennetähtaegselt vabanenud isikute retsidiivsus jäi madalamaks võrreldes nende isikute retsidiivsusega, kes vabanesid karistusaja lõppedes. Justiitsministeerium omakorda selgitas seadusemuudatuste vajadust sellega, et see võimaldab riigile kontrolli ja sekkumist kuriteo toimepannud isiku üle ka peale seda, kui isik vangist vabaneb ja seeläbi on võimalik tegutseda aktiivselt selle nimel, et uusi kuritegusid ära hoida.

---

[1] Antud peatükis on kasutatud Kristin Tamme Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas valminud uurimistööd „Vangide tingimisi ennetähtaegne vabastamine: võrdlev analüüs“

[2] Kehtivas seaduses reguleerivad ennetähtaega vabastamise korda KarS §-d 75, 76 ja 77, VangS § 76 ning justiitsministri poolt 12.08.2010.a. välja antud määrus nr 28 „Kinnipeetava tingimisi enne tähtaega vabastamise materjalide ettevalmistamise kord“.

Vabastamise korda muudeti nii, et vabastamise aluseks ei olnud enam kinnipeetava avaldus, vaid seaduses sätestatud tähtaeg, mille möödumisel esitatakse materjalid kinnipeetava võimalikuks ennetähtaegseks vabastamiseks alati kohtule. Leiti, et kuna kohus on see, kes on mõistnud isikule vangistuse, peab kohus olema ka see, kes otsustab, kas selle sama isiku võib vabastada enne karistuse täielikku ärakandmist või mitte. Suuremad muudatused viidi läbi ka menetluse läbiviimisel. Enne seadusemuudatusi oli ennetähtaegse vabastamise menetlus oma ülesehituselt kaheastmeline, eeldades konkreetse vabastamistaotluse rahuldamise osas esmalt vangla seisukohavõttu (vanglasisene menetlus) ning seejärel vangla positiivse otsuste korral kohtu otsustust (kohtumenetlus). Kehtiv korra kohaselt valmistab vangla kohtu jaoks ette kinnipeetava ennetähtaegse vabastamise otsustamiseks vajaliku materjal, kuid ei jäta vanglale enam sisulist sõnaõigust vabastamisotsustuse tegemisel. Varasema korra puhul oli oluline silmas pidada kinnipeetava tahet ennetähtaega vabanemiseks: kui kinnipeetav ei olnud nõus, siis polnud ka menetluse alustamine võimalik.

Praeguse regulatsiooni kohaselt tuleb ennetähtaegse vabastamise otsustamisel kohtul hinnata kuriteo toimepanemise asjaolusid, süüdimõistetu isikut, tema varasemat elukäiku, käitumist karistuse kandmise ajal, elutingimusi ning tagajärgi, mida võib süüdimõistetule kaasa tuua karistusest vabastamine. Kõigi nimetatud tegurite osas saab kohus info vangla poolt kinnipeetava kohta tehtud iseloomustusest. Lisaks kuulab kohus ära prokuröri arvamuse. Praktikas lähtub prokuratuur oma hinnangu andmisel teatud juhtudel ja teatud osas ka kinnipeetava käitumisest ja koostööst eeluurimise ajal.

Ennetähtaegse vabastamise võimaluse tekib sõltuvalt kuriteo raskusastmest ning sellest, kas inimene on nõus elektroonilise valve kasutamisega käitumiskontrolli ajal:

1) Peale 1/3 karistusaja kandmist neil kinnipeetavatel, kes on toime pannud II astme kuriteo või ettevaatamatusest I astme kuriteo ning nõustuvad elektroonilise valve kohaldamisega.
2) Peale ½ karistusaja kandmist neil kinnipeetavatel, kes on toime pannud II astme kuriteo või ettevaatamatusest I astme kuriteo, juhul kui ärakantud vangistuse pikkus on 6 kuud või rohkem – seega pole koheselt peale poole karistusaja ärakandmist võimalik ennetähtaegselt vabaneda neil kinnipeetavatel, kellele on määratud näiteks 10kuuline vangistus.
3) Peale 2/3 karistusaja kandmist neil kinnipeetavatel, kes on toime pannud I astme kuriteo ning nõustuvad elektroonilise valve kohaldamisega.
4) Peale 2/3 karistusaja kandmist neil kinnipeetavatel, kes on toime pannud I astme kuriteo.

2009. aastal jõustunud karistusseadustiku §76 täienduse kohaselt ei vabastata enne tähtaega isikut, keda on karistatud üle kaheaastase vangistusega ja kellel on jäänud mõistetud karistusajast kanda vähem kui kaks kuud. See säte kehtestati koos karistusjärgse kinnipidamise ja käitumiskontrolliga[3], mida on võimalik rakendada isikutele, kelle vangistusaeg on üle kahe kuu. Eelnõu seletuskirja kohaselt peaks inimestele, keda on otsustatud enne tähtaega mitte vabastada, kaaluma pigem karistusjärgse järelevalve vajalikkust.

Enne tähtaega vabastamise otsustamiseks pole vajalik kinnipeetava tahteavaldus (välja arvatud elektroonilise valve kohaldamise juhtumitel). Lähtutud on põhimõttest, et niivõrd oluline ei ole kinnipeetava enda soov vabastamiseks, kuivõrd tema sobivus enne tähtaega vabastamiseks.

Kehtiv ennetähtaegse vabastamise regulatsioon ei näe ette eritingimusi alaealistele, samas rahvusvahelises praktikas on sellised erisused tavapärased, kuna need on kooskõlas alaealiste erikohtlemise printsiipidega ning eesmärgiga vältida vangistuse negatiivset mõju eelkõige noortele õigusrikkujatele.

Eelnevast tulenevalt on ettepanek võimaldada alaealistel kinnipeetavatel vabaneda tingimisi enne tähtaega ilma elektroonilise järelevalveta, kui mõistetud vangistusest on ära kantud 1/3 või on alaealine kinnipeetav ära kandnud ½ mõistetud vangistusest.

[3] Karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku ja vangistusseaduse muutmise seadus 382 SE III: http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems2&emshelp=true&eid=440492&u=20130315171241

Ennetähtaegsel vabastamisel määrab kohus isikule katseaja koos KarS §-s 75 toodud käitumiskontrolli tingimustega. Katseaja pikkuseks on ärakandmata karistusaeg ning katseaja miinimumpikkuseks on üks aasta. Sellest regulatsioonist tulenevalt võib isikule määratav käitumiskontrolli pikkus ületada ühelt poolt isikule kohtu poolt määratud karistusaega ning teiselt poolt võib käitumiskontroll kesta ebamõistlikult kaua.

Näide 1.

Isik on karistatud 8-kuulise vangistusega, millest kohus vabastab ta 2 kuud enne tähtaega. Katseaja pikkuseks määratakse minimaalne määr, 1 aasta koos käitumiskontrolliga. Isik rikub käitumiskontrolli tingimusi viimasel katseaja kuul ning kohus pöörab isiku ärakandmata karistuse täitmisele ning isikul tuleb algselt mõistetud 8-kuulise vangistuse asemel kanda karistust 19 kuud, millest 8 kuud on reaalne vanglakaristus (algselt ära kantud 6 kuud ning täimisele pööratud 2 kuud) ning 11 kuud katseaega koos käitumiskontrolliga.

Näide 2.

Isik kannab 15-aastast vangistust, millest ta vabaneb peale 10 aasta ärakandmist. Selle isiku katseaja pikkuseks on 5 aastat – see tähendab, et inimesel tuleb 5 aasta jooksul olla kriminaalhooldajaga järelevalve all ning täita kohtu poolt määratud tingimusi, näiteks mitte tarvitada alkoholi ning käia regulaarselt kriminaalhooldaja vastuvõtul.

Eelnevast tulenevalt on kehtiva regulatsiooni puudused ja lahendused järgmised:

- Katseaeg määratakse alati koos käitumiskontrolliga, mitte lähtuvalt konkreetse inimese rehabilitatsiooni puudutavatest vajadustest. Käitumiskontrolli määramine kõigile kulutab kriminaalhooldajate ressurssi ning ei võimalda pöörata suuremat tähelepanu neile vabanenutele, kes seda rohkem vajavad.
  Lahendus: vangla ennetähtaegse vabastamise materjalides tuleks hinnata käitumiskontrolli vajalikkust, et kohus võiks otsustada, kas katseaeg määratakse koos või ilma käitumiskontrollita. Samuti peaks käitumiskontrolli läbiviival kriminaalhooldajal olla võimalik teha kohtule ettepanek lõpetada käitumiskontroll, kui selle järele puudub vajadus.
- Käitumiskontrolli minimaalne periood 1 aasta pole reaalselt alati vajalik lühema vangistusega inimeste taasühiskonnastamiseks.
  Lahendus: Määratleda minimaalse käitumiskontrolli perioodina 6 kuud. Katseaja periood ei tohi sellest tulenevalt olla samuti lühem kui 6 kuud, kuid peaks vastama sarnaselt kehtivale regulatsioonile kanda jäänud karistuse pikkusele.

Kui isik paneb katseajal toime uue tahtliku kuriteo, mille eest teda karistatakse vangistusega, viiakse kandmata jäänud karistuse osa täide. Sellisel juhul mõistetakse isikule liitkaristus.

2. 2007. aasta muudatuste mõju

Seaduse muudatus täitis esialgu oma eesmärki ning 2007 aastal tõusis tingimisi enne tähtaega vabastatute hulk võrreldes 2006. aastaga ca 50%. Alates 2008. aastast on tingimisi enne tähtaega vabastatute hulk ning osakaal vabanenute koguhulgast olnud pidevas langustrendis ning 2012. aastaks oli tingimisi enne tähtaega vabanenud kinnipeetavate osakaal 6% väiksem kui 2006. aastal.

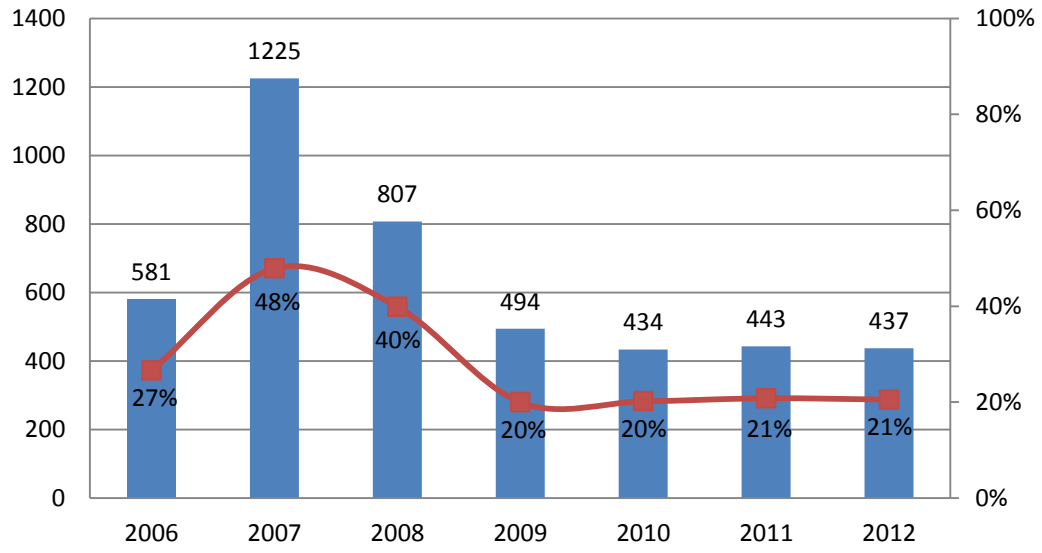

Joonis 1: enne tähtaega vabastatud kinnipeetavate arv ning osakaal vabastatutest perioodil 2006-2012

Samas ei tõusnud eelnimetatud perioodil oluliselt enne tähtaega vabastatud isikute retsidiivsus. 2007. ja 2008. oli see vastavalt 34% ja 37%. 2009. ja 2010. aastal oli see vastavalt 28% ja 27%. Samas kui karistuse ärakandnutel oli eelnimetatud perioodil keskmine retsidiivsus 50% kõikudes 5%-i punkti ulatuses. Sellel perioodil ei ole muutunud ka lühiajaliste vangistuste osakaal kõikidest vangistusest (alla 6 kuise vanglakaristusega kinnipeetav enne tähtaega vabaneda ei saa).

Perioodil 2006-2012 ei ole oluliselt muutunud kinnipeetavate ja kriminaalhooldusaluste suhe (vt Tabel 1) ehk siis nimetatud ajaperioodil ei ole suurenenud alternatiivkaristuste osakaal. Võrreldes 2006 aastaga on küll vangistuses viibivate isikute osakaal vähenenud 2 protsendipunkti, kuid võrrelduna 2007. aastaga on see suurenenud 4 protsendipunkti.

Tabel 1: Kinnipeetavate ja kriminaalhooldusaluste osakaal süüdimõistetutest aastavahetuse seisuga

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
kinnipeetavad	29%	23%	24%	24%	26%	26%	27%
kriminaalhooldusalused	71%	77%	76%	76%	74%	74%	73%

2006. ja 2007. aasta enne tähtaega vabastatute osakaalu tõusu ning hilisemat langust võib /saab ilmselt selgitada mitme asjaoluga:

1. VangS muudatuste esmane tulemus, mis mõne aja pärast oma uudsuse kaotas;
2. enne tähtaega vabastatute osakaal, keda on võimalik tulenevalt KarS § 76 lg 3 toodud formaalsetest alustest lähtuvalt vabastada, on optimaalne ehk kohus ei vabasta kinnipeetavaid ennetähtaega, kuna neid peeta selleks sobivaks;
3. enne tähtaega on vabastatud samad isikud, kes oleks vabastatud ka enne VangS muudatuste jõustumist ehk vanglate varasem eelselektsioon juhindus kohtuga sarnastest alustest.

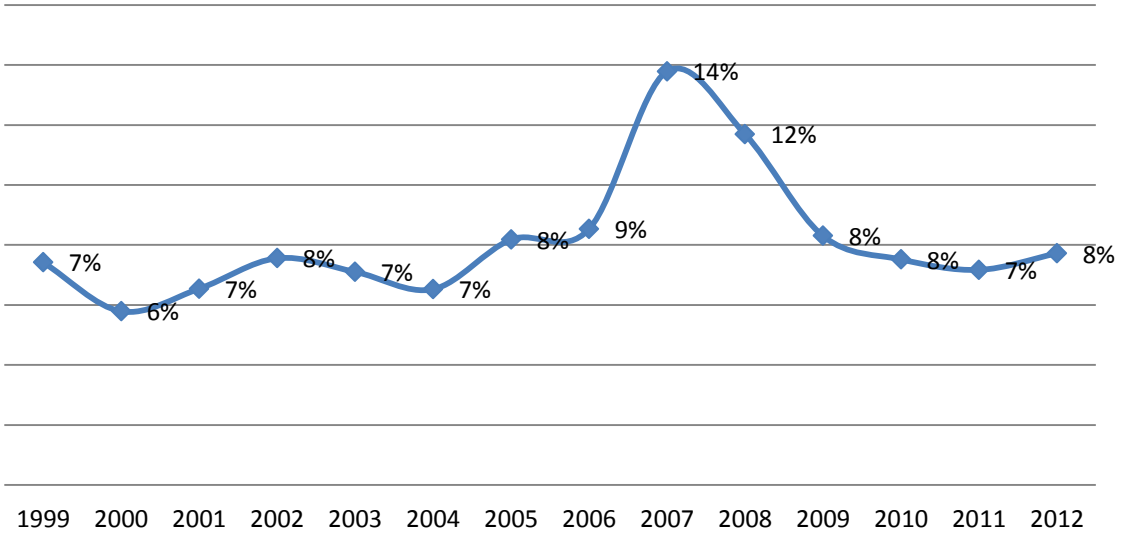

Joonis 2. Vanglast vabanenute osakaal kriminaal kriminaalhooldusaluste seas perioodil 1998-2012

Vanglast tingimisi enne tähtaega vabastatute osakaal kriminaalhooldusaluste seas on 1999-2012 jäänud samaks. Sarnaselt enne tähtaega vabastatute arvu suurenemisega 2007-2008 tõusis põgusalt ka vanglast vabanenute osakaal kriminaalhooldusaluste seas, kuid langes 2009. aastal tagasi 2006. aasta tasemele.

VangS §-i 76 kohaselt edastab vangla kohtule taotluse kinnipeetava enne tähtaega vabastamise osas ning esitab nimetatud taotluses ka oma arvamuse enne tähtaega vabastamise otstarbekuse kohta. Vangla toetub oma arvamuses retsidiivsustõenäosuse arvutamise valemile, mille tulemusena saab üldistada, et hinnatav isik kuulub sarnaste näitajatega kurjategijate gruppi ja selle grupi uue kuriteo sooritamise tõenäosus on **n** protsenti, kui nimetatud protsent ületab kindlaks määratud suuruse, siis vangla kinnipeetava enne tähtaega vabastamist ei toeta[4].

Nii kohus kui prokuratuur lähtuvad oma hinnangu kujundamisel KarS § 76 lg 3 loetletud alustest, võttes muuhulgas arvesse ka süüdimõistetu käitumist/koostöö valmidust eelnenud kriminaalmenetluse ajal. Süüdimõistetu käitumisest vanglakaristuse kandmise ajal võetakse hinnangu kujundamisel enam arvesse distsiplinaarkaristuste esinemist või mitte esinemist. Kohus arvestab tingimisi enne tähtaega vabastamise otsustamisel ka kinnipeetava soovi enne tähtaega vabaneda, samas seaduse mõtte kohaselt ei ole siinkohal niivõrd oluline kinnipeetava enda soov vabastamiseks, kuivõrd tema sobivus enne tähtaega vabastamiseks. Distsiplinaarkaristuse olemasolule viidati 2012. aastal 538 ennetähtase vabastamise juhtumi puhul ning neist isikutest vabastati enne tähtaega 23 kinnipeetavat (4%). Samas distsiplinaarkaristuse mitteesinemisele tugineti ennetähtaega vabastamise otsustamisel 262 korral ning 192 juhtumil vabastati kinnipeetav vanglast ennetähtaega.

2011. ja 2012. aastal arutati I astme kohtutes 3584 enne tähtaega vabastamise juhtumit, neist 881 (24,6%) vabastati enne tähtaega, 2675 (75,4%) ei vabastatud ning 28 (0,8%) korral jäeti materjal kohtu poolt läbi vaatamata.

[4] Justiitsministeeriumi poolt 2012 tellitud uuringu „Uue kuriteo riski hindamine Eestis“ tulemuste kohaselt on kõrge retsidiivsusega kiinipeetavate osas jaoks oli valemi prognoosi täpsus märkimisväärselt hea ning võrreldes muude näitajatega (nt vanglas saadud distsiplinaarkaristused, sõltuvus, töökoha olemasolu jne) on kõige paremaks prognoositeguriks uue kuriteo tõenäosuse tulemus.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et nii kohus kui prokuratuur lähtuvad oma hinnangu andmisel üldpreventiivsetest eesmärkidest ehk võimalike tulevaste kuritegude ära hoidmisest ning vangla lähtub eripreventiivsest lähtekohast, mille eesmärk on süüdimõistetu ümberkasvatamine.

Vangla, prokuratuuri ja kohtu toetus ennetähtaegsele vabastamisele on viimastel aastatel olnud ühesugune. Kui kohtu ja prokuratuuri toetus vabastamisele on 20-25%, siis vangla toetus on olnud 75%. Ka alaealisi puudutavates asjades on kohtu, prokuratuuri ja vangla hinnang sarnane allolevas tabelis tooduga.

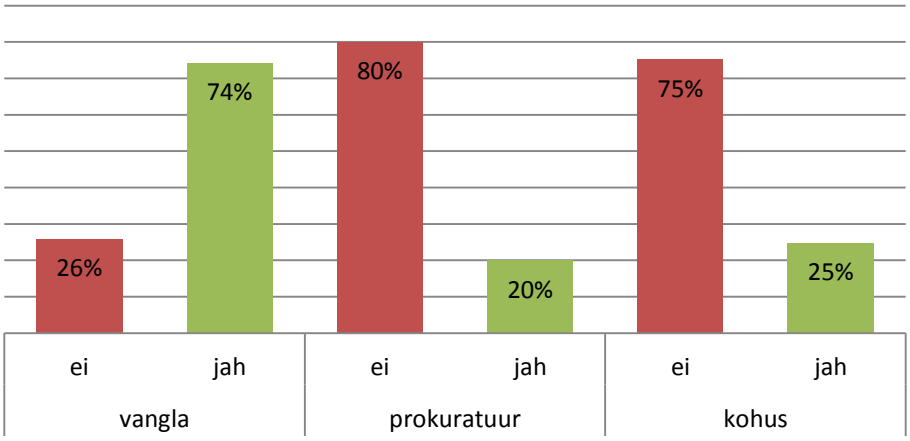

Joonis 3: Ennetähtaega vabastamise toetamine 2011 ja 2012 aastal.

2012 aastal arutati kõige rohkem enne tähtaega vabastamisi asju kinnipeetavate suhtes, kes olid süüdimõistetud omandi vastu toime pandud kuriteo eest (1062), seda liiki kuriteo toime pannud isikutest vabastati 15%. Kõige enam vabastati enne tähtaega kinnipeetavaid, kes olid toime pannud narkootikumidega seotud süüteo, samas kõige suurem võimalus enne tähtaega vabaneda on kinnipeetavatel, kes on toime pannud maksualase süüteo (esines valimis 44 korda), vabastamise määr nende puhul oli 50%.

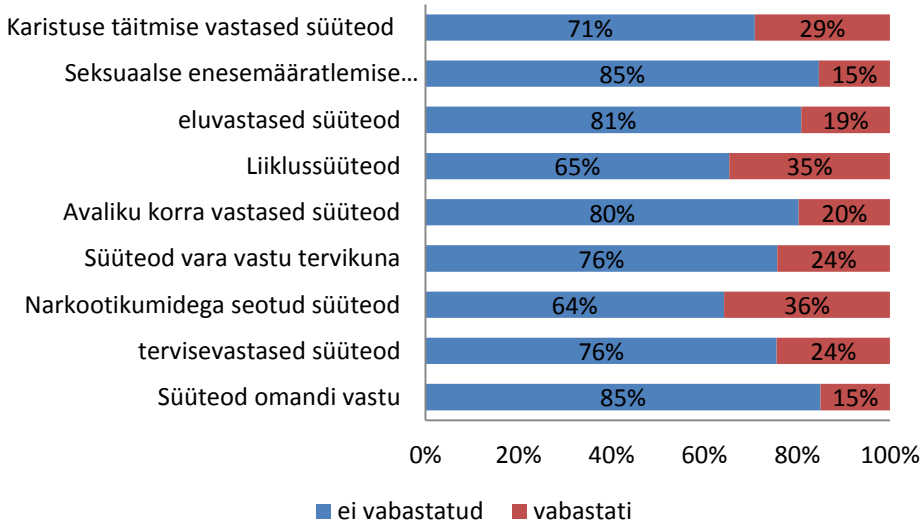

Joonis 3: 2012. aastal tingimisi enne tähtaega vabastatute ja mittevabastatute osakaal kuriteoliigiti, joonisel on toodud süüteod, mida esines valimis üle 100 korra.

LISA 1. Kehtiv Karistusseadustiku § 76

§ 76. Vangistusest tingimisi ennetähtaegne vabastamine

(1) Teise astme kuriteo või esimese astme kuriteo ettevaatamatus toimepanemises süüdimõistetud isiku võib kohus katseajaga tingimisi enne tähtaega vangistusest vabastada, kui süüdimõistetu on tegelikult ära kandnud:
1) vähemalt ühe kolmandiku mõistetud karistusajast, kuid mitte vähem kui kuus kuud ning isik nõustub käesoleva seadustiku § 75 lõike 2 punktis 9 sätestatud elektroonilise valve kohaldamisega või
2) vähemalt poole mõistetud karistusajast, kuid mitte vähem kui kuus kuud.
(2) Esimese astme kuriteo tahtlikus toimepanemises süüdimõistetud isiku võib kohus katseajaga tingimisi enne tähtaega vangistusest vabastada, kui süüdimõistetu on tegelikult ära kandnud:
1) vähemalt poole mõistetud karistusajast ning isik nõustub käesoleva seadustiku § 75 lõike 2 punktis 9 sätestatud elektroonilise valve kohaldamisega või
2) vähemalt kaks kolmandikku mõistetud karistusajast.
(2^1) Katseajaga tingimisi enne tähtaega ei vabastata süüdimõistetud isikut, keda on karistatud vähemalt kaheaastase vangistusega ja kellel on jäänud mõistetud karistusajast kanda vähem kui kaks kuud.
[RT I 2009, 39, 261 - jõust. 24.07.2009]
(3) Katseajaga tingimisi enne tähtaega vangistusest vabastamise otsustamisel arvestab kohus kuriteo toimepanemise asjaolusid, süüdimõistetu isikut, varasemat elukäiku ning käitumist karistuse kandmise ajal, samuti tema elutingimusi ja neid tagajärgi, mida võib süüdimõistetule kaasa tuua tingimisi enne tähtaega karistusest vabastamine.
(4) Katseaeg määratakse ärakandmata karistusaja ulatuses, kuid mitte lühemana kui üks aasta. Katseajaks allutatakse isik käesoleva seadustiku §-s 75 sätestatud käitumiskontrollile.
(4^1) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 2 või lõike 2 punkti 2 alusel vabastatavale süüdimõistetule võib kohus süüdimõistetu nõusolekul panna täiendavalt kohustuse alluda käesoleva seadustiku § 75 lõike 2 punktis 9 sätestatud elektroonilisele valvele.
(5) Kui isik katseajal ei järgi kontrollnõudeid või ei täida talle pandud kohustusi või ei allu elektroonilisele valvele, pöörab kohus kandmata jäänud karistuse osa kriminaalhooldusametniku ettekande alusel täitmisele.
(6) Kui isik paneb katseajal toime uue tahtliku kuriteo, mille eest teda karistatakse vangistusega, viiakse kandmata jäänud karistuse osa täide. Sellisel juhul mõistetakse liitkaristus vastavalt käesoleva seadustiku § 65 lõikes 2 sätestatule.